

BUITEN

15^E JAARGANG N^O. 34.

ZATERDAG 20 AUGUSTUS 1921.

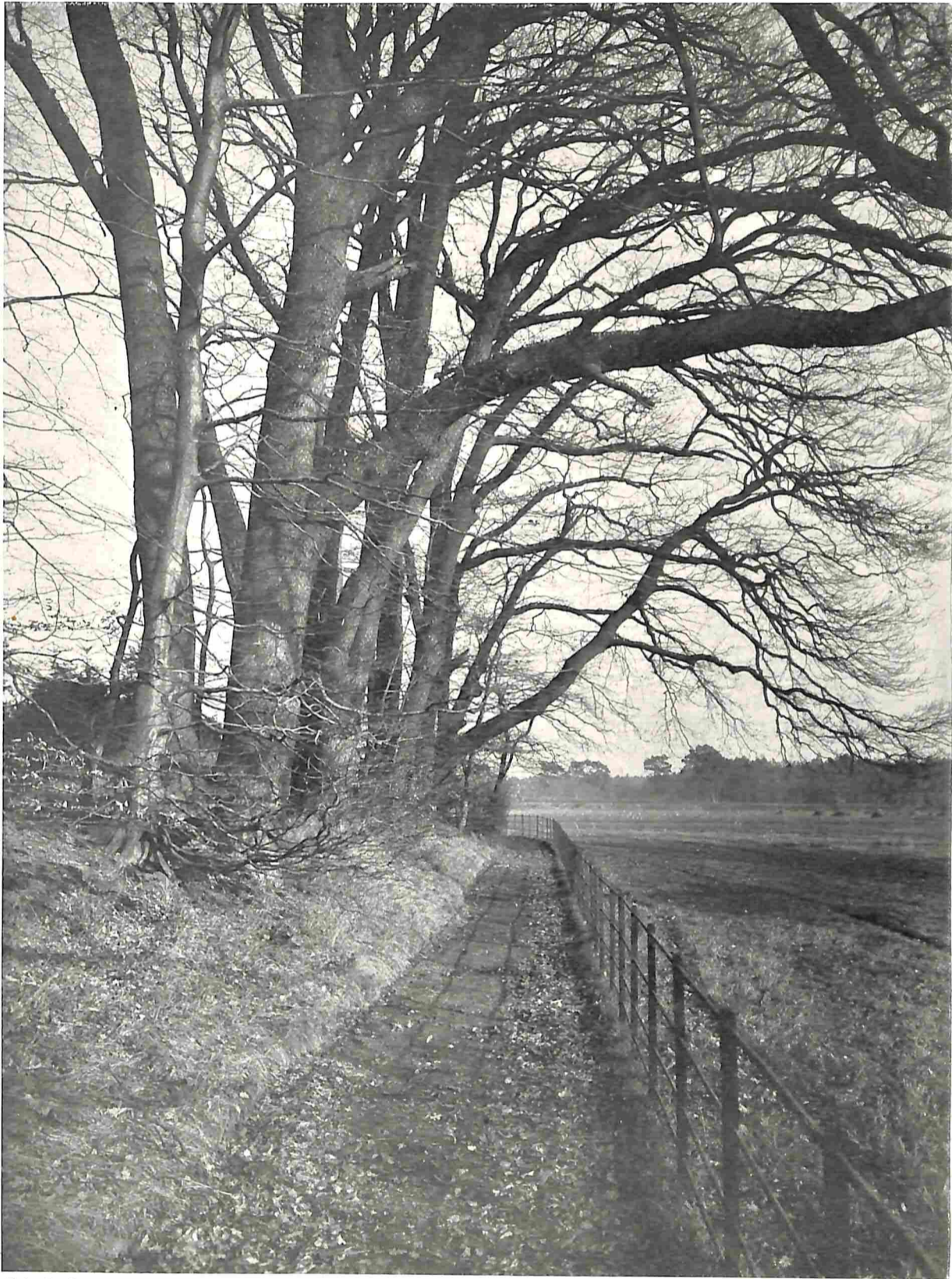

Foto C. Steenbergh.

BOOMEN, ZOEKEND NAAR HET LICHT.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

LIEN (7), UIT HET FRANSCH VAN ANDRÉ LICHTENBERGER, VERTAALD DOOR E. A. C. BUNK . . . BLZ. 398
 SPELENDE VOGELS, DOOR G. . . . . „ 399
 BOOMEN, DOOR TINE COOL, GEÏLLUSTR. BLZ. 397, 400—403
 INDISCHE WILBERNISJACHT, DOOR K. J. KUIPERS. BLZ. 401
 VAKWERKHUIZEN IN WURTEMBERG, NAAR HET
 DUITSCH VAN HUGO HEIN, GEÏLLUSTREERD. BLZ. 404—407
 WAPENSPREUKEN, DOOR K. L. SCHAMP . . . . . BLZ 406
 HOE DE DIEREN SPREKEN (39), DOOR WILLIAM
 J. LONG, VERTAALD DOOR S. CILIA STOFFEL . . . „ 407
 NOG EEN AARDIG SCHAPENTAFREELTJE OP TEXEL,
 ILLUSTRATIE . . . . . „ 408

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men geheve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

LIEN.

(7) *Uit het Fransch van ANDRÉ LICHTENBERGER.*

VANMORGEN loopt alles Lien tegen. Ten eerste regent het. En dan heeft iedereen haar weggestuurd. Onder voorwendsel, dat ze Bobby geplaagd heeft, heeft Bertha haar verboden hem aan te raken. Beledigd is Lien toen Louise gaan opzoeken. Maar Louise had kiespijn en veel werk. Zij ging niet in op de toenaderingen. Toen heeft Lien zich tot in de keuken gewaagd. Sedert ze laatst haar badpop in de chocoladevla, die koud stond te worden, heeft laten zwemmen, houdt Honorine haar op een afstand. Bij Lien's verschijning wierp ze zoo'n welsprekend blik naar haar bezem, dat Lien de hielen gelicht heeft. Papa is onbereikbaar op z'n kamer. Mama schrijft brieven. Den strijd moede is Lien bij haar aanbeland en nu zal ze eindelijk geduld worden, als ze stil blijft zitten.

Treurige toevlucht. Lien is verdrietig in een hoek neergezakt en kijkt hoe Mama's pen vliegt. Hoe kun je in vredesnaam zoo praatziek zijn op papier! Ze zal nooit klaarkomen! Lien verveelt zich dooddelijk. Ze heeft niets te doen. Ze heeft behoefte, dat men lief voor haar is, dat men haar bezighoudt, vertroetelt. Ze is verdrietig over de norsche antwoorden, die men haar gegeven heeft, ook een beetje over haar euveldeaden. En als ze praat, wordt ze buiten de deur gezet. Daarom zucht ze. Eerst bescheiden. Mama blijft over haar papier gebogen. En dan een beetje harder. . . . Zelfde effect. Dan een soort geknor, dat Maatje doet opschrikken.

„Ach Lien, wat heb je?”

Wat ze heeft, Lien? Mijn hemel, als ze haar grieven opsomt, zal men haar heusch niet beklagen; ze zal weer beknord worden. Ze loost een nieuwen zucht.

„Kom, wat heb je? Ben je ziek?”

Ziek? . . . . Met glazige oogen, peinzend gezicht, antwoordt Lien op ernstigen toon:

„Ik geloof, dat ik een beetje buikpijn heb.”

Mama kijkt haar dochttertje onderzoekend aan, met eenigen twijfel. Maar toch, geen opgewektheid, dat benauwde gezicht.

„Weet je 't zeker?”

Lien knikt van ja. Misschien, dat ze, voor ze 't zei, niet bepaald pijn had, maar nu voelt ze wel, dat er iets is. Zeker, het

zou haar goed doen verzorgd te worden. . . . En ze fluistert gelaten:

„Als u me niet wilt gelooven. . . .”

Mama staat op, verteederd, en neemt haar dochttertje in haar armen. Het is waar, dat haar handen koud zijn en ze ziet heel bleek. Ze schelt Bertha; zij moet dadelijk warme doeken klaarmaken en kamilthee zetten. . . . Bobby moet stil bij Lien spelen en Mama zal ze allebei bezighouden.

Zoo is in een oogenblik de morgen geheel veranderd. Van een lastig wezen, dat aan iedere deur norsch afgewezen werd, is Lien een voorwerp van algemeene belangstelling geworden dat aller sympathie verwekt. Ze wordt met zorgen en medelijden omgeven. Warme doeken en kamille, dat is niet prettig; maar enfin, het doodt den tijd. En dan moet men niet gelooven, dat Lien gejkot heeft. Nu voelt ze zich beter, dat is zoo. Maar zoeven had ze erge pijn: ze weet het zoo zeker, dat ze, als men haar niet meer verzorgde, er beslist kramp van zou krijgen.

Lien zit in den tuin. Ze speelt rustig met haar pop. Plotse-ling worden er twee armen om haar hals geslagen. Zij verweert zich en laat een gepruttel hooren. 't Is Mama, die heel opgewekt van haar visites thuishkomt.

„Kom, niet boos worden.”

Maar gestoord in haar gedachten, is Lien's stemming niet in harmonie met die van Mama. Zij blijft mokkend staan, met starende oogen, en schrapt met haar voet in 't zand.

„Wat is er? Ben je niet lief geweest?”

„Neen, niet erg.”

Mama heeft geen zin zich boos te maken. Welke zonden heeft ze op haar geweten?

O, een heeleboel. Al heen en weer draaiende, begint Lien op te biechten. Ze heeft Bobby op den grond gegooid en hem een groote buil bezorgd. Ze heeft geen Duitse les willen nemen. Ze heeft haar schort gescheurd. De nieuwe tochniet? Ja, juist de nieuwe; die is heelemaal kapot. En ze heeft Bertha zwijn genoemd.

Mama trilt van boosheid en gaat vreeselijk te keer. 't Is verschrikkelijk. Lien luistert met een berouwvol gezicht. Bertha zwijn te noemen! . . . . O, daar is ze juist.

„Heb je haar vergiffenis gevraagd?”

Lien knikt twijfelachtig. Mama's stem verheft zich, gebiedend:

„Bertha, kom hier!”

Bertha komt verschrikt aanloopen. Mama zegt voor, op energieken toon:

„Herhaal wat ik zeg: „Bertha, ik vraag je wel excuus, dat ik je zwijn genoemd heb.”

En Lien herhaalt gedwee, heel nederig:

„Bertha, ik vraag je wel excuus, dat ik je zwijn genoemd heb.”

Maar Bertha laat onthutst haar oogen rollen, wordt vuurrood en zegt:

„Ach, Mevrouw, de jonge juffrouw heeft me heelemaal niet zwijn genoemd.” Nu is 't Mama's beurt wezenloos te kijken. Bertha wordt ondervraagd. Haar antwoorden zijn duidelijk. Lien heeft geen enkele van de euveldeaden, waarvan ze zich beschuldigd heeft, bedreven.

„'t Is ongehoord. Wat moet dat beteekenen?”

Lien lacht onnoozel en antwoordt:

„Ik weet niet.”

Het zou haar ook inderdaad moeilijk vallen het uit te leggen. En toch is het heel eenvoudig. Zeker had ze als gevolg van een te langdurige braafheid wat gevoelige zenuwen. Mama's opgewektheid kwam zoo ongelegen, dat ze er door geprikkeld werden. Bij wijze van opluchting heeft ze, omdat ze werkelijk geen zin had iets ondeugends te doen, tenminste beknord willen worden.

Maar dat begrijpt Mama niet. Ze gaat hoofdschuddend weer naar haar kamer. Dat kind brengt je geheel van je stuk. Het zal erg slecht met haar afloopen.

„Lien, heb je je werk af?”

„Ja, Mama.”

„Laat 't me eens zien.”

Lien brengt haar schriften. De deeling is goed. In het taallesje zitten maar twee fouten. Het schrift is leesbaar.

„En je lessen?”

„Die ga ik leeren.”

Lien buigt zich ijverig over haar boeken. Na een kwartier kijkt ze op.

„Ik ken ze.”

En werkelijk zegt zij ze zonder fouten op.

„Nu (Bertha is aan het strijken), je mag met Bobby blijven spelen. Maar, denk erom, geen gevecht!”

Mama gaat verder met haar correspondentie. Lien en Bobby zitten gehurkt op den grond. Lien bouwt torens van domino-stenen, terwijl Bobby zacht z'n bewondering prevelt en zij zelf vraagt hem vervolgens moederlijk ze om te gooien. Van tijd tot tijd houdt Mama even op om dit tooneeltje van terzij gade te slaan.

Dan komt Bertha Bobby halen, die verdwijnt.

„Je mag wel meegaan, Lien, omdat je zoo zoet geweest bent.”

„O, Mama, u vergeet dat ik nog niet gehaakt heb.”

Bewonderenswaardige nauwgezetheid! Mama kan haar ooren niet gelooven. Lien gaat zelf haar werk halen, gaat zitten zonder haar heenen over elkaar te gooien, slaat volgens voorschrift den draad om den pink en begint te werken. Na vijf minuten komt ze haar werk laten zien. 't Is keurig. Geen enkel foutje. Mama roept uit:

„Ik heb een modeldochtertje. Ga maar gauw spelen!”

„O”, zegt Lien, „maar gisteren, weet u nog wel, heb ik heelmaals niets gedaan. Toen hebt u gezegd, dat ik 't vandaag dubbel moest doen. Ik moet nog twee toeren.”

Dat is te erg. Mama maakt zich ongerust en kijkt haar dochtertje met meer oplettendheid aan. Haar lippen zijn bleek en haar mondhoeken trillen een beetje. En Mama zegt:

„Ben je ziek?”

Lien antwoordt zacht:

„Ja, ik zou wel kunnen overgeven.”

En de gebeurtenissen toonen niet veel later aan, dat ze niet gekocht heeft. En haar heele dag zal voorbijgaan met weinig poëtische bezigheden. En den heelen dag zal ze aandoenlijk lief en gedwee zijn.

Zoo is het altijd. Ziekte, die 't gros der menschen onuitstaanbaar en knorrig maakt, maakt van Lien juist een engeltje. En dat is logisch. Want wat men haar ondeugendheid en kwaadwilligheid noemt, komt slechts uit één oorzaak voort: haar groote levenskracht. Zoodat, als om de een of andere reden naar behoefte aan levendigheid verminderd is, als haar lichaam getuchtigd wordt, zij zich ontgenzeggelijk toont, wat zij ook werkelijk is: een lief meisje.

En Mama, die zich gauw ongerust maakt, zal morgenochtend, als ze wakker geschrikt wordt door het gekrijsch van Bobby, die geplaagd wordt, en de grove stem van Bertha, terecht met een zucht van verlichting bij zich zelf zeggen: „Gelukkig! Lien is beter.”

VIII.

EEN ROEPING.

Vanmorgen stond Lien op met buitengewone neigingen tot het goede. Gisteren heeft Juf haar de geschiedenis van de heilige Blandine verteld. Dat verhaal heeft een zeer diepen indruk op haar gemaakt en na eenige overpeinzingen heeft ze besloten een heilige te zijn. Alles tezamen genomen is dat verre van banaal. Het is vleidend de menschen voor je te zien knielen en zoo'n soort gouden hoepel om je hoofd moet bijzonder goed staan.

Gisteren heeft Lien den heelen avond bij zichzelf overlegd, want je moet zoiets maar niet luchthartig op je nemen. Je moet aan de verleiding weerstand kunnen bieden, kwaad met goed vergelden, gedwee beproevingen doorstaan, God's wil aanvaarden, wat hij ook zij. Welnu, Lien heeft zich uitstekend van dit alles gekweten. Zij heeft weerstand geboden aan een ongelooftelijke massa verzoeken, te beginnen met de verzoeking van door het raam op Juf's hoofd te spuwen, tot die van de keuken door te loopen om het kraantje van de bain-Marie open te zetten. Ze heeft kwaad met goed vergolden, toen ze Bobby, die haar twee klappen gegeven had, daarvoor in de plaats alleen maar zoo'n hevig standje gaf, dat hij in tranen uitbarstte. Ze heeft de wreede beproeving aanvaard gebakken aardappelen met een vork in plaats van met haar vingers te eten. En toen God's wil zich openbaarde in de stem van Papa die haar naar bed stuurde, heeft ze zonder morren gehoorzaamd. Er kan dus onmogelijk getwijfeld worden aan haar roeping. Vanmorgen bij het opstaan vindt Lien het dan ook noodig Bertha onmiddellijk ervan op de hoogte te brengen welk aanzienlijk persoon zij de eer heeft haar kousen aan te trekken.

„Weet je, Bertha, ik ben een heilige.”

Bij deze mededeeling barst Bertha in een vreeselijk vulgair

lachen uit. Lien klemt de lippen opeen. Het is niet de eerste keer, dat ze zich stoot aan het weinig verheven karakter van haar kindermeid. Ze heeft er Mama herhaalde malen opmerkzaam op gemaakt; maar nooit heeft men notitie genomen van haar opmerkingen. Bertha heeft ongetwijfeld goede eigenschappen en op haar tijd is Lien dol op haar. Maar zij heeft gebreken, die meer dan geschikt zijn om je buiten je zelf te brengen. Hoe zou je niet ongeduldig worden met zoo'n dik onbehouwen mensch, dat met zoo'n slependen, dikken tongval spreekt, dat zonder reden met een onnoozel gezicht lacht, dat geen gesprek kan voeren met een beetje vuur, dat nooit boos wordt, dat bij de ergste plagerijen alleen haar schouders ophaalt en je kalm zegt, dat je je mond moet houden. Dat maakt al je bloed in je aderen aan het koken. En Lien heeft bloed in de aderen. Of ze! En, terwijl haar corset dichtgeregen wordt, herhaalt ze op beslist toon, die geen tegenspraak duldt:

„Ik ben een groot heilige: heilige Ermelien.”

Een groot heilige! Heilige Ermelien! Bij 't opnoemen van haar titels, schudt Bertha van 't lachen. Haar vingers trillen ervan, terwijl ze het corset rijgt. Haar dikke buik en haar borsten zwabberen als gelei. Meer dan ooit lijkt ze op een reusachtige peluw, die men in 't midden samengebonden heeft.

„Een groot heilige! Wat 'n kind! Mein Gott! mein Gott!”

De medelijdende ironie in Bertha's stem is hatelijk. Ze laat haar oogen rollen, zoodat het wit te zien komt, alsof ze den hemel tot getuige roept. Lien voelt dat ze een kleur krijgt. Als dat zoo doorgaat, moet ze zich wel vreeselijk opwinden. Lien zou, net zoo goed als een ander, Gods woord kunnen verkondigen aan de ongelooftigen, folteringen der beulen doorstaan, leeuwen in 't amphitheater trotseeren en zoo voort. Maar een heilige, die zichzelf respecteert, duldt geen bijtende spotternijen van een Duitsche dikzak. Zij is een edel wezen, de uitverkorene van God. Voor Gods eer moet ze den afstand weten te bewaren. Daarom zet Lien haar stem uit en beveelt:

„Ik verbied je zoo te lachen.”

Een onduidelijk geluid doet haar omkijken. In plaats van haar de jurk aan te doen, is Bertha op het lage stoeltje neergelaten. Met de handen over elkaar op haar dikke buik, blijft ze onbeschaamd doorlachen.

„Doe je laarzen aan..... Een heilige, ach! een heilige.....”

Donkere wolken pakken samen op Lien's voorhoofd. Met haar laarzen in haar hand, kijkt ze vol afgrijzen naar Bertha die nog in elkaar gezakt zit en haar hoofd heen en weer schudt als een chineesch poppetje. Haar dikke wangen zijn vuurrood. En ze zet haar dikke lippen vooruit met zoo'n spottend gezicht, dat je er misselijk van zou worden. Ze doet het expres, natuurlijk, ze forceert zich om zoo te lachen, alleen maar om te beleedigen..... Zoo'n gezicht, daar zou je..... daar zou je, bijvoorbeeld een paar laarzen naar gooien. Werktuigelijk laat Lien ze aan haar arm bengelen. Maar de herinnering aan haar roeping houdt haar bijtijds terug.

(Wordt vervolgd).

SPELENDE VOGELS.

Een goed opmerker nam waar hoe op een rustig plaatsje achter zijn werkkamer twee roodborstjes een zonderling spelletje dreven.

Hij zag een der vogeltjes bezig om het schijnbaar doode lijfje van de ander met zijn snavel aan een poot over het plaveisel te trekken, steeds in een cirkel gaand. Nadat zoo verscheidene kringetjes gemaakt waren, stond de roodborst stil en ging plots, alsof hij zich stijf-dood vallen liet, op den rug liggen, met slap neerhangende vlerken en roerloos omhoog stekende pootjes.

Ondertusschen kwam er leven in het andere roodborstje, de rollen werden blijkbaar verwisseld en thans was hij het die zijn voor doode spelende maat als sleedje ging gebruiken, waarmede hij herhaaldelijk eenzelfde kringbaan omsleepte. Na afloop van de voorstelling vlogen de roodborstjes samen naar de naburige boomen. Men vraagt zich onwillekeurig af waar zulk een robbedoezig spelletje anders uiting van wezen zou dan van lust tot dartelevensuiting. Misschien ook hangt het gedrag samen met meer, vooral in den broedtijd voorkomende verlamningsverschijnselen bij vogels, welke echter ook willekeurig te voorschijn geroepen kunnen worden om de aandacht van het nest af te leiden en wellicht deel zouden kunnen uitmaken van opgewonden spelletjes in den paartijd. Er zijn nog zooveel vogelmaniertjes onverklaard. G.

Foto C. Steenberg

PRUNUS PADUS, DE STRIJDEERS OP DE HOOGE HEIDE.

BOOMEN.*)

HADDEN wij ooit zooveel stille, zonlooze dagen als in den afgelopen winter? Zij, die gaarne de boomen rustig zien staan tegen de lucht om hun groei van jaren te bestudeeren, hadden alle gelegenheid en zij ook, die alleen maar zonder meer genieten van de verscheidenheid van bouw en van karakter.

Kijk, er zijn zooveel menschen, die denken dat het niet de moeite waard is naar buiten te gaan wanneer de zon niet schijnt, dat er niets van belang te zien is als het regent, dat het niets dan narigheid geeft te loopen in den storm. Maar zij, die van de boomen houden, die denken er anders over.

Wat er nu aan zoo'n boom te zien is? Wat ik aan een ongesnoeiden boom zie? Want een gesnoeiden boom kijk ik liever niet aan, of het moest zijn om de groote vitaliteit te kunnen vaststellen in dat uitbotten van talrijke takken aan een ge-
maakte wond.

Wat ik zie? Daar is allereerst het komen uit den grond, hoe verschillend is dat verbonden zijn met de aarde. Ik zie niet graag de stammen zoo botweg daar staan, zoo, als kinderen zomers in hun minitieuze tuintjes takken met bladeren planten, dat zijn dan hun boomen, maar het zijn geen *gegroeide* boomen. Vele van onze laanboomen staan zoo.

Ik zie graag de wortelvoet of wortelhals, het overgaan, het begin van de zware onderaardsche armen, die de dragers en de vasthouders zijn, die een hecht fundament zijn voor hen die honderde jaren blijven soms op dezelfde plek, aan stormen blootgesteld. Oude beuken en oude dennen, en oude eiken en lindes, die weten wij allen toch wel te vinden, de grond weggespoeld tusschen de zware wortels bij den stam en ook wel omhoog gegroeid? Bij dennen kunnen wij soms ver het gaan

*) Heeft de heer Rueter in de vorige nummers vooral het oog gehad op de schoonheid der belommerde boomen, in dit artikel wordt gezegd wat boomen zonder gebladerte te genieten geven in hun verscheidenheid van bouw. Het leek ons daarom een gelukkige aanvulling van 's heeren Rueter's welsprekend pleidooi, zoodat wij — in afwijking van ons aanvankelijk voornemen om dit artikel tot herfst of winter te bewaren — besloten het reeds thans een plaats te geven.

RED.

van de wortels volgen, ze blijven meer aan de oppervlakte. Bekijk een omgewaaiden denneboom, hier is geen noemenswaardige penwortel die recht naar beneden is gegroeid, hier zijn de vasthouders overal heen gegaan om voedsel te zoeken en ze zijn niet diep gegaan maar wel ver. Dat weten wij toch, dat wij de worteleinden kunnen vinden zoo ver als de kroon breed is? De wortels dat zijn de dragers, dat zijn de krachtgevers dat zijn de vasthouders. —

De wortels van de boomen, dat zijn de stille werkers.

Daar staat dan de boom, uit een zaadje aan het groeien gegaan, aan het vechten gegaan en aan het groeien, want groeien is overwinnen. Een strijd is er gestreden, wij weten niet bewust of onbewust gestreden, maar de overwinning kunnen wij constateeren.

De stam is uit de wortels omhoog gerezen, statig, recht, onverwrikbaar, heeft naar zijn eigen familieaard de takken het leven en den hoofdstand gegeven. De stam neemt het draagelement over van de wortels, hij is de houder van de zware armen, hij is de strever naar de wondere luchten, wanneer hij tenminste zichzelf niet geheel heeft gegeven en de takken het zijn, die, geweldig aan het groeien gaand, hoog of ver van den stam vandaar reiken, reiken naar wat?

In den winter zien wij ze staan, de armen uitgespreid en zoekende, wat zoeken ze? Zij, de dragers van de fijnere takken, de kortloten, zij weer de dragers van de bloemen en de bladeren, zij hebben tot taak de zonnestralen te zoeken, het licht op te vangen, opdat het bestaan van den boom verzekerd zij en het voortbestaan van de soort. —

Geen twee boomen zijn hetzelfde, ieder vertelt zijn eigen ervaring en zijn overwinnen van moeilijkheden en ook soms zijn ten ondergaan, zie b.v. op de afbeelding op blz. 402 den strijd van den ouden eik en den jongen beuk.

Aan den buitenkant van het bosch had jaren lang een eik gestaan met ruimte genoeg om zich naar alle kanten te ontwikkelen. Op een dag was er toen een beukje een stuk of wat meters van hem vandaan op het naburige land uit den grond

gekomen en was moedig aan het groeien gegaan. Zij merkten niet veel van elkaar in het begin, de oude eik en de jonge beuk, zij groeiden allebei, maar de beuk het vlugste, wat een schot maakte hij ieder jaar!

En toen gebeurde het dat zij vijanden werden. De jonge beuk begon het licht weg te nemen voor de onderste takken van den eik. Hij hield de zonnestralen tegen, de oude takken bleven den heelen zomer in schemerlicht, zij gingen dood, nadat ze te vergeefs geprobeerd hadden den kwaden, vluggen groeier weg te duwen. — Zij hadden wel bereikt dat het geen fiere, rechte beuk werd, die vijand van hen. Zie hem eerst tamelijk recht uit den grond komen, zie hem dan naar voren groeien, geen tijd verspillend met takken aan den kant van den eik te maken. Dan probeert hij toch weer terug te wijken, probeert hij weer recht op te komen, doodt hoe langer hoe meer takken van den eik en zal straks, zich boven dien boom verheffend, in staat zijn naar alle kanten zijn kroon te vormen. Zoo zal het jonge leven het oude dooden omdat het in het licht staat en niets er van laat gaan door zijn dichten groei van bladeren. Was het een lijsterbes geweest dan zou de eik nog statig staan, die houdt niet het licht voor zich alleen.

Ik weet ook Iepen te staan die den strijd strijden met de beuken, al jaren lang, zij staan aan den buitenkant van een beukenlaan, wie zou ze daar hebben geplant, zoo dicht bij de stammen? Zij hebben nog steeds hoop dat ze, wanneer ze zich maar reppen, uit zullen komen uit die rampzalige schemering en het blijde, lichte, zonnige zullen bereiken dat niet ver van hen is. Maar zij zullen er niet komen, zij zijn zoo laag boven den grond gebleven dat ze onmogelijk zoo verder kunnen groeien zonder te vallen. Met een van hen is dit dan ook gebeurd, bij het vallen is hij beschadigd, nu zal er een eind zijn aan het reiken, het reiken. —

Ja, het licht; de boomen in den winter vertellen van dezen hoofdfactor in hun leven.

En het is ook aan hen te zien of ze op rijken of armen grond staan, of ze het droog hebben of vochtig. Of de wilde wind telkens weer komt aangehold van de zee, over de kale landen en de verre heide. Of ze het moeilijk of gemakkelijk hebben in hun leven en wij noemen ze dan weelde- of armoe-boomen. — Wat is er een verscheidenheid van groei in de soort zelf!

En wat is er een rijkdom in de boomsoorten!

Laten de menschen die het verschil niet zien tusschen den eenen boom en den anderen, gaan letten op deschorsvorming. De afb. hiernaast geeft een beuk en een eik te zien, die vlak tegen elkaar uit den grond komen. Ik heb verwonderd staan kijken hoe ze toch zoo tevreden op de gemeenschappelijke plek zijn en ben benieuwd hoe lang dat duren zal. De schors van den eik is nog niet zoo grof als van een ouden boom, maar toch is al duidelijk het verschil met den beuk te zien. Glad is de huid van den beuk, strak gespannen; diep gegroefd die van den eik.

Maar de acacia wint het van de eiken, ga naar haar grof stambekleedsel kijken en denk dan aan de sierlijke, geurende bloemtrossen en de fijne, lichtgroene, gevederde blaadjes die dezen knorrigen boom zullen tooien, — denk 's winters bij het zien van de roerloos staande boomen, dat ze den heelen voorgaanden zomer rustloos hebben gewerkt, dat zij zich hebben voorbereid om ook dit jaar weer te kunnen leven. Leven, ja, leven hun eigen wonderlijk leven zonder zich te verplaatsen.

TINE COOL.

* * *
De foto's werden genomen in de omgeving van Bussum en ook, met welwillende toestemming, op het buiten „Boekenstein" van Jhr. G. A. Roëll te 's-Graveland.

Indische wildernisjacht.

This is the hour of pride and power,
Talon and tush and claw.
Oh, hear the call!
Good hunting all,
That keep the Jungle Law!
(Night-song in the Jungle).

DE heete dag is op het punt van scheiden. In het Westen heeft de ondergaande zon een vuur van vlammend purper aan den horizon ontstoken, welks weerschijn, fel schitterend op het gladde water van de baai als op vloeibaar metaal, een spel van rosse kleuren speelt op de geelschakeeringen van de rietvelden en met goudglans zich spreidt over het groen en bruin van de berghelling die oostelijk bijna loodrecht uit het heuvel-land omhoog rijst.

Als wil het licht in laatste dreiging de duisternis, die zich in het bosch voor de geweldige zonnestralen nog zorgvuldig achter boom en onder blad verborgen houdt, afschrikken nader te komen, zoo vlamt en spettert aan den einder al het rood en goud en oranje in één opdaverende pracht van tint en glans, en stijgen de kleuren in de schitterendste weelde van tusschentinten tot aan de hoogste hoogten ten hemel op.

Het is al gloed en licht, al leven, op dit stukje zonovergoten oernatuur.

Alleen het afgebrande plateau, waarboven in fijne spiralen de daghitte uit de bonken omgewoelde aarde recht omhoog trilt, ligt tusschen deze tintenpracht grauw en glansloos als het duimgat in een schilderspalet.

Maar het einde van de heerschappij van den dag is nabij.

Reeds is een groot deel van de vurige schijf verdwenen; steeds dieper zinkt zij weg tusschen de scheidingslijn van lucht en water, en steeds meer lossen de kleuren zich op in het blauw dat overheerscht aan den strak gespannen hemel. En als het laatste stukje zonneschijf aan den einder verdwijnt, de snel spreidende schaduw over het landschap schiet, en gloed en glans op de heuvels dooft, vervaagt ook op de berghelling de pracht van het in het zonlicht schitterende mauve van het bloeiende struikgewas, dat woelend om den rand der diepte, als een uiteen gerafelde bouquet overhangt waar een doode boom zich met zijn afgestorven armen wijd in zijn stralenden rijkdom stortte.

Hoog uit de overdadige plantenweelde oprijzend, glinsteren op den hellingtop de witte stammen der oude reuzen. De machtige kruinen, vangend den laatsten groet van het zonlicht, glimmen nog met warmen weerschijn. Tot ook daar de sluier met een nijdigen ruk overheen trekt, en de glans verdwijnt.

Het dagrumoer aan den boschrand begint af te nemen.

Geen van de honderden cicaden die in het volle daglicht haar eentonig en irriterend lied hadden gezongen, is meer te

Foto C. Steenbergh.

EIK EN BEUK BIJEN.

hooren; als eene verademing is die rust gekomen. Geleidelijk was het gonzen opgehouden, hoe meer de schaduw optrok. Hier en daar had nog een enkele met knarsende rukken gesnerpt, weifelend en onzeker toen ze hare kameraden niet meer hoorde; maar met den laatsten zonnestraal die uit de hooge boomtoppen op de helling het wijde ruim was ingegleden, had ook de laatste cicade gezwegen en was haar gegons weggestorven als het aflopend wieletje in een sirenefluit.

De boschhen, die overdag niet uit de koelte der schaduwen was weg geweest en tot nu haar tijd tusschen de aardkluiten op het veld goed besteed heeft, trippelt het bosch weder in, gevolgd door hare kleintjes, die als wollen balletjes achter haar aanrollen. Wel is het nog vol licht, maar wat een tijd vereischt de zorgzame en omslachtige wijze niet waarmede moeder boschhen een veilig plaatsje zoekt voor den nacht. De eenvoudigste manier zou zijn om in een boom te vliegen, maar dat kan ze nu niet; hare kleintjes zijn op z'n hoogst drie dagen oud, ze zouden haar in een boom niet kunnen volgen. Midden in een bamboebosch zal ze willen zijn. Of zou ze een plaatsje zoeken onder dien omgevallen boom aan den rand van het ravijn, of in het ravijn zelf, bij dien kalen steenhoop, waar wel geen moesang of bloed-dorstige garangan, geen onverzadelijke uil of boschkat ooit buit zal zoeken! Ze zal zelf wel het beste weten waar ze het veiligst voor hare belagers zijn zal... als maar het noodlot zijn hand uit het spel houdt en haar geen parten gaat spelen.

Ook in het meertje in het dal, rechts van het plateau, waar het zoeven zoo druk en levendig toeging, stuift geen eend meer in sierlijke glijvlucht neer, deint en snartert er geen meer met eigenwijze kopbewegingen op het water. Stil is het ook daar geworden. De eenden hebben zich reeds geborgen in de hooge nippa, of verzorgen haar toilet op een boven het water uitstekende boomstam dien de wind van zijne wortels trok.

Boven het plateau roeit een reigerpaar statig naar zijn nest. In de opkomende stilte is het knetterend ruischen van hunne vleugels duidelijk hoorbaar. Een oeloeng cirkelt in de lucht en giert zijn jachtkreet, maar onbewogen roeit het paar door. En daar, over een open gedeelte van het veld, stapt de boschhaan, getooid in de meest gedurfde kleurencombinatie, haastig op den boschrand af en sluipt een stil hertepaadje in om ook al zijn slaapplek te gaan opzoeken. Want reeds donkeren de eerste schemeringen over de lucht, neemt het lichtend vermogen van den hemel meer en meer af, en daalt, onmerkbaar haast, een vaal licht over het grijs van het afgebrande plateau.

Met het machtige kleurenspeel is het ook gedaan, doch aangrijpend schoon is nog het tafereel in het Westen, waar het vlamme rood is overgegaan in een zacht rose, dat opaal en amber en duizend teere paarlemoerenglans tusschen de verspreid liggende avondwolkjes doorschijnt, wijdingsvol koepelend boven het diepe blauw van de baai tusschen groenende landtongen.

Tusschen de stammen van een groepje boomen, dat alleen staat aan den rand van een rietmassa welke zich tot aan de baai uitstrekt, komt de schichtige gestalte van een hinde uit. Ze spiedt rond en gaat dan, met elken tred den grond

als betastend, langs den boschrand verder. De brand van dezen ochtend heeft haar verjaagd, en nu alles stil en rustig is, komt ze terug.

In een boom aan den boschrand heb ik mijn loerpost, maar een hinde is niet het doel waarvoor ik hier zit. Geen hinde mag in dezen tijd van het jaar hier geschoten worden. Dat is de Wet van het plateau, zegt de inlander. Misschien brengt het geen ongeluk aan, maar zeker geen geluk als deze ongeschreven wet van de wildernis geschonden wordt. En waarom op een hinde te schieten die, de golvende beweging van het gras achter haar vertelt het, haar jong bij zich heeft? Nog een oogenblik en moeder en jong verdwijnen uit het gezicht.

Sneller, steeds sneller wijkt het licht en begint het aanstormende duister zich meester te maken van het terrein. En steeds stiller wordt het. De koetjitsa zingt haar avondlied in tonen fijn en teer en innig. Een eend snartert al zijn best een grof-slofferig antwoord en uit een hoogen boomtop broemt nog de woudduif, doch het klinkt heel anders als overdag; de weemoed van het afscheid ligt in den diepen klank van haar roep. Maar als ook deze geluiden zwijgen, zwijgt één oogenblik de gansche Natuur in devote hulde aan den stervenden Dag... en met den eersten kreet van den uil, die als een schaduw boven de struiken jaagt, is het Nachtleven begonnen.

Somber nu en eenzaam staat in het weifellicht van den avondschemer de berg-helling, vooruitgeschoven wachter van een reeks bergen waarvan de toppen in het verre verschiet in de lucht schijnen te zweven boven den nevel die uit de dalen omhoog stijgt. De boomen zijn niet meer te onderscheiden, ineen-gevoeld als ze zijn tot één vormellozen klomp zwart.

Het duister daalt de helling af, spreidt zijn sluier over het grijs van het afgebrande plateau en verjaagt het licht uit zijn laatsten schuilhoek in het Westen, waar het rozig schijnsel van de kim verdwijnt.

Vanaf mijn ongemakkelijke zitplaats in een gevorkten boom, zie ik bij het sterrenschijnsel de glanslooze grauweheid van de afgebrande vlakte in nevelachtigen omtrek tusschen de takken liggen. Van het meertje is niets te zien.

Door het egale zwart van de omhoog buigende landtongen als door een hoefijzer omkneld, ligt ver beneden, onder de met den horizon in één grijze neveltint saamgevoelde hemelruimte de baai, waarin het beweeglijke lichtje van een visschers-prauwtje schittert.

Het melancholiek-zachte „oek...oek” van de uilen, die elkander uit de vlakte en van den boschrand toeroepen, wordt afgewisseld met het kermend lachen van een spotvogel, die dieper in het bosch zijn onzure geluiden het duister inzendt. De groote grijze krekkel, verborgen in een bosje halmen aan den rand van een struik, begint zijn avondzang in een aanzwellend en wegstervend rhythme, om dadelijk weder te zwijgen en zich overhaast in zijn gang terug te trekken omdat een flauw geritsel in de bladeren hem waarschuwt dat een boschmuis hem besluipt. Hoog-fijne trillers schrillen vanoveral aan en het kermen als van scheurend katoen, dat van den kant van de watervalletjes komt, beduidt dat de moesang zijn strooptochten begonnen is.

Foto C. Steenbergh.

BOOMEN.

DE STRIJD VAN DEN JONGEN BEUK EN DEN OUDEN EIK.

Foto C. Steenberg.

BOOMEN. HET UIT DEN GROND KOMEN.

Dieper in het bosch breekt eensklaps een luid kraken en een geschuifel in de dorre bladeren de stilte die onder de boomen heerscht. Het wordt veroorzaakt door het onbeschaamde doordringen van een wild zwijn, dat wetend dat zijn soort onuitroeibaar is — wellicht dat hij ook steunt op de woeste snelheid waarmee hij zijn groote slag tanden weet te gebruiken — de steeds door de nachtdieren in acht genomen stilte versmaadt, en onverschillig zijn weg door ruigte baant. Zijn vormelooze gestalte met den grooten kop teekent zich duidelijk af tegen den lichter ondergrond van den dunbeplanten boschrand. Als ik me stil wil verschikken om hem beter te kunnen bespieden, glijdt mijn schoen schurend omlaag en blijft in de vork vastzitten. Tot mijn groot vermaak stuift het zware dier in schrik terzijde, en den monsterachtigen kop naar het ongewone geluid toegekeerd, blijft hij roerloos staan. Hoe op z'n qui vive is hij als hij onraad vermoedt! Een diep gebrom welt uit zijn keel op, om den onbekenden belager te waarschuwen hem niet te na te komen. Als hij niets meer hoort, maar „iets” hem nog zegt dat er nog „iets” moet zijn, trekt hij zich uiterst behoedzaam terug. Geen takje tikt, geen blad ritselt nu onder zijn grove pooten en een oogenblik later heeft het duister hem weder opgeslokt.

Nu de weg eenmaal aangegeven is, volgen langs hetzelfde pad meerdere wilde zwijnen; groote en kleine; het gedruisch dat ze maken duidt de grootte aan, maar allen zijn kleiner dan het eerste. Den geheelen verderen nacht hoorde ik ze gillen en vechten op het veld, aan den boschrand of in het dal aan den voet van de helling, waar lappen omgewoelde aarde en neergeworpen bossen riet getuigenis afleggen van hun ijverig sporen naar vette larven en sappige knollen.

Het is bij negenen. De inktachtige zwartheid van den hellingtop, waar eenige minuten tevoren de groote boomen in scherp contour donkere plekken schulpten op den lichtenden nachthemel, begint zich langzaam op te lossen in het bleeke schijnsel van de maan die achter den berg aan den horizon moet zijn verschenen. Meer en meer spreidt zich ook aan dezen kant het onzekere licht. De dikke duisternis die als een zware sluier op het plateau ligt, wordt omhoog getrokken en uit de asch duiken de drie groote steenen weder op die ik daar liggen weet. Drie? Neen, vier zijn het er thans! Door het onafgebroken turen op dat vierde stuk zwart, hetwelk, dit weet ik zeker, er bij dag nog niet lag, smelt alles ineen, beginnen alle vier zich te bewegen. Ze reiken elkander de hand, schuiven als in dans langzaam voort; vereenigen zich met een schok tot een geheel, slinken weg, zetten uit, splitsen zich, krimpen weer en verdwijnen in het grijs van een nevel, om plots weder op dezelfde plaats te verrijzen en het statig menuet van-voren af te beginnen. Een telkens oogknippen neutraliseert het optisch bedrog. Duidelijk beweegt tusschen de drie steenen thans die vierde onbekende. Steeds lichter wordt het, maar het is een vals, onwezenlijk licht waarin moeielijk te onderscheiden valt. Ver links nu van de drie steenen schuift als een schim de zwarte plek en als ze duidelijker afteekent tegen een onverbrand gebleven bosje riet, grijp ik onwillekeurig naar het geweer dat aan een boomknoest naast me hangt. Doch het schot is te onzeker in dit licht en op zulk een

afstand. En als het eens een hinde is? Ik buig mij ver voorover en span mijne oogen in, maar te onderscheiden valt niets en ik moet wachten.

Hooger stijgt de maan. In zachten gloed, als van een verren boschbrand, gloort de bergrand met zijn kam van reuzenkartels in den ether. Het loover der boomen staat helder in de klare lucht en drukt festoenen van zwart kant op den grijzenschittergrond van de onmetelijke ruimte daarachter. Traag wentelt de maanschijf over den rand heen en giet vloeibaar zilver tusschen de stammen der boomen. Flitsen licht schieten door het gebladerte op den grond, waarop lange schaduwen, inkrimpend naarmate het licht hooger stijgt, fantastische figuren teekenen.

Met het lichter worden van de omgeving begint ook het nachtleven zich meer te roeren. Van alle kanten zwelt het zachte geluid van de uilen aan; de zacht-heldere, telkens herhaalde smeektoon wordt als een „Leit-motif” in deze symphonie van

nachtpracht. De spotvogels schateren hun krankzinnigenlach dat het door merg en been dringt, en zelfs uit even, heel bescheiden, moeder boschhen door een klokkend geluid hare voldoening dat het benauwende duister haar niet meer omringt. Allen begroeten het licht van den nacht; alleen die vierde figuur daar op het plateau, wier silhouet nu ver achter de drie steenen staat, blijft stil en onbeweeglijk.

Daar komt de maan los uit de hoogste toppen der boomen. Duizendvoudig weerspiegelt ze zich in de baai, waar een massieve lichtstreep tot aan den horizon glijdt. Vol schijnt ze ook in het dal, maar geen rimpel breekt het vlak van het bergmeertje, dat in de ontzagwekkende stilte van den tropischen nacht in ontroerende schoonheid tusschen het groen van zijn oevers verborgen ligt, zijne aanwezigheid slechts verradend door het zachte glanzes van zijn oppervlakte. Op het plateau beweegt zich de vierde stip, het aantrekkingspunt van den jager, en plotseling schalt de roep van een groot mannetjes-hert door de zilveren stilte. Het geluid davert over de vlakte,

BOOMEN.

BERKEN, DIE AAN DE SCHADUW VAN HET PIJNBOSCH TRACHTEN TE ONTKOMEN.

ketst tegen de berghelling die het terugwerpt. In het bos galmt het na. Weer scheurt het rauwe geluid de lucht vaneen. . . mweeh. . . wheehh-ahhh-eehh. . . De echos geven het getrouw weer. Stil is daarna alles, doch het is een stilte die luistert. Geen oogenblik verslapt de ingespannen waakzaamheid van die eenzame figuur daar, waarvan de schallende liefdegroep elk oogenblik weder klinken kan en die met zijn gestalte het heele, groote, kale vlak vult. De vragende, smeekende, dwingende stem eischt een antwoord. Doch het blijft stil voorloopig.

Met beide handen steunend op den tak voor mij, onderga ik de emotie van het nachtelijk schouwspel, door de Natuur in schikking gezet.

Nauwelijks voelbaar strijkt de nachtwind van de berghelling over het plateau. Aan den boschrand rijzen en dalen op zijn adem witte rietpluimen met plechtstatigen ernst; als met spookhanden wuiven ze naar den vreemde in hun gebied, die wildernisgeheimen met menschelijk klein verstand poogt te vatten. Het vederachtige loof van de varens beeft en een fluistering trekt door de struiken waar in het donkerste wiraar een vuurvliegje dwaalt als een ademhalende vonk. Klagelijk steunen de licht bewegelijke stengels van het bamboebosch, waarvan de benauwde blaadjes in het halflicht van den nacht als matzilver twinkelen, de broze takjes tikkelen met den klank van fijn gesponnen kristal. Onbestemd zweven schrill hoge krekeltrellers op uit de bevende lichtfiguren en wriemelende schaduwen die het bosch vullen. Zal straks een schot in dit welluidend geheel een wanklank moeten brengen? Uit den gordel van schaduw die zich aan den voet van de helling heeft gelegd, komt het heesche, onregelmatige gillen van den garangan, den moordmaniak. Het stijgt in den stillen nacht omhoog als een eisch van overgave aan al het kleinere gedierte dat in de bosschen en op de velden in volheid van geluk en leven bloeit. Moeder boschhen, die zoo juist nog zoo innig haar blijdschap uitte, zal het ook hooren, maar geen geluid zal ze meer geven, geen veertje meer roeren. Ze kent het gevaar. Vaster zal ze zich op hare kleintjes drukken en de duisternis van het bamboebosch zegenen, dat zoo prachtig alles verbergt en beschut wat ze aan schatten in haar kort vogelbestaan bezit.

Een half uur gaat voorbij; dan schalt opnieuw het bronzen geroep, ongeduldiger thans. Nog galmen de echos tusschen de boomen heen en weder, als uit het zuiden een zelfde roepen klinkt, van dezen kant prompt beantwoord; woedend en uitdagend dat de lucht ervan trilt. Het opwindende geluid is thans niet van de lucht af. En onverwachts als een schot komt het antwoord. Van den kant van het meertje, waar wakker geroepen door den nachtwind duizenden lichtnimfjes een wilden rondedans uitvoeren op de gladde bladeren van de nipa, lokt onbeschrijfelijk smeekend de hoogklinkende roepstem van de hinde, waarvoor al dit nachtelijk rumoer gemaakt is, en mengt zich in het machtige duo. Onbegrijpelijk stil wordt het daarna. Het is of de rivalen, geheel opgaande in hun onbesuisd geschreeuw, onzeker zijn van de richting van het antwoord en wachten. Opnieuw lokt de stem, wegstervend in korte naroepjes.

In de verwachting dat de geroepene spoedig van het tooneel zal zijn verdwenen, blijf ik belangstellend toeschouwer. Die vierde stip zal wel spoedig zijn opgelost in het duister dat het

meertje omringt! Mij blijft echter nog altijd zijn mededinger, die langs het ravijn mijn post zal moeten passeeren; de wind is te zijnen opzichte echter in mijn nadeel. Zal het alweer op niets uitloopen?

Doch het blijkt dat het hert bij de drie steenen andere plannen heeft. Uit het zuiden, dichterbij nu, klinkt opnieuw het zware loeien. Als een zweepslag werkt het geluid op de figuur op het plateau; recht op den boschrand rent hij af, den mededinger tegemoet. Zijn donkere gestalte vergroot met iederen sprong; luid klinken zijn hoeven op den hollen grond; de kaal gebrande stengels van het nog overeind staande riet klekkeren een roffel op zijn zijden.

De vlakte is leeg, doch tegenover mij kraken en knappen de twijgen, ruischt het in de struiken en het hooge gras van de haastige bewegingen van het zware dier dat er zich doorheen spoedt. Geen oogenblik stopt hij om te luisteren; zijn aangeboren voorzichtigheid is totaal verdwenen. Het heete bloed van jaloersch eigendomsrecht is hem maar al te willig naar den grooten kop gestegen; hij zal met kracht van horens en hoeven zijn aangematigd bezit verdedigen, zijn

recht van den sterkere bewijzen, de zege bevechten!

Maar in de wildernis loopt alles altijd anders af als verwacht wordt.

Het geluid van brekende takken komt al nader. Het geweer is reeds lang over den tak geschoven; de pal tikt uit de rust. Tusschen de boomen wordt een donker lichaam zichtbaar; lager zinkt de loop; vaag steken de horens boven den kop uit; reuzengroot in het bedriegelijke schijnsel van de maan; „good hunting all that keep the Jungle Law,” suizelt de wind in mijn ooren; het glinsterpuntje van den korrel zoekt de plaats achter het blad. . . en op den dissonant die in het harmonisch geluidengeheel van den tropischen nacht wordt geworpen, reageert de gansche omgeving met verbluffende heftigheid; komt het protest van de nachtvogels tot uiting in het verhoogd en versneld tempo waarmede de weemoedige, schelle of rauwe geluiden opschateren; galmen de echos van de berghelling heen en weer tot in de baai, waar de visscher, even zijn snoer vergetend, belangstellend zal opkijken naar het donkere plateau.

Foto Hugo Hein.

HET RAADHUIS TE MARKGRÖNINGEN.

Dit is de jacht in haar meest aantrekkelijken, meest opwindenden vorm. Ze telt echter de minste liefhebbers, omdat ze de grootste teleurstellingen biedt. K. J. KUIPERS.

Vakwerkhuisen in Wurtemberg.

HEM, die Wurtemberg doortrekt, valt allereerst het groote aantal schilderachtige dorpen en stadjes op, dat het Zwabenland rijk is. De bergachtige landstreek is echter ook een zeer gunstige factor voor een schilderachtig uiterlijk van de kleine steden en dorpen, en hierbij komt nog, dat de van inheemsche materialen opgetrokken huizen door hun prettig-aandoende kleuren uitnemend bij het landschap passen.

Onder de gebouwen in de kleinere plaatsen valt vooral het vakwerkhuis op. Dergelijke huizen dagteekenen natuurlijk uit de meest verschillende tijden, uit vroegere eeuwen en uit lateren tijd; daarnaast zijn er echter ook huizen, die geheel en al bepleisterd en dan gewit zijn. De kunstminnaar betreurt het reeds, dat de schikking van het vakwerk in den loop der tijden zoo nuchter geworden is; deze bepleisterde huizen

beschouwt hij echter terecht als een achteruitgang van den smaak en hij bedwingt ter nauwernood een vloek, als hij zien moet, hoe zelfs oude mooie vakwerkhuisen in den laatsten tijd op die manier verknoeid zijn

Gelukkig hebben juist in Wurtemberg een groot aantal oude vakwerkhuisen hun oorspronkelijk karakter behouden. Deze gebouwen vallen terstond door hun behagelijke dege-lijkheid en schoonheid op, zij toonen reeds in hun uiterlijk, dat de scheppers ervan echte kinderen van hun land waren. Want „van vreemde smetten vrij” is de kunst die deze gebouwen schiep: de vakwerkbouw is een beslist Germaansche wijze van woningbouw.

Men moet zich het huis der Germanen uit den oudsten tijd ongeveer aldus voorstellen: de wanden bestonden uit hout (rechttop staande stammen), het dak was met stroo, riet, of iets dergelijks bedekt. De vloer werd gevormd door de aarde; in het midden van het gebouw vlamde het vuur, waarvan de rook door een opening in het dak naar buiten ging. Later heeft zich daaruit het blokhuis ontwikkeld, dat uit staande en liggende stammen bestond. Hieruit ontstond de vakwerkbouw, waarbij de rechttop staande stammen op eenigen afstand van elkaar werden geplaatst; de openingen daartusschen werden met vlechtwerk en leem dichtgemaakt. Deze drie bouwmethodes, de staande of liggende blokbouw, en de vakwerkbouw, zijn de oudste scheppingen van den Germaanschen houtbouw. De vakwerkbouw nam in Duitschland snel in omvang toe, allereerst op de nog heden gebruike-lijke wijze: het geraamte van het huis werd stevig in elkaar gezet en van open vakken voorzien, waarna deze vakken met stroo- of haarleem gesloten of met gevoegde planken opgevuld werden. Eerst deze wijze van doen schiep de mogelijkheid tot een kunstzinnige aankleding van het gebouw: de balken en binten, alsook de vlakken, de opvullende planken, konden besneden en beschilderd worden.

Omdat het vakwerk constructies van allerlei soort toe-laat, is het een der krachtigste uitingen van woningbouw geworden. Daaruit zijn eerst hogere, bredere en van meer vensters voorziene ruimten ontstaan en meer verdiepingen boven elkander aangebracht, en met zijn hulp was niet slechts een architectonische geleding in het uiterlijk, maar ook een afwisselende in het inwendige mogelijk. De be-weeglijke vorming laat allerlei afwijkingen toe, galerijen, pri-eelen en gangen, erkers enz. kunnen aangebracht worden, waardoor de gebouwen een levendig en schilderachtig uit-zien krijgen, zonder dat het oorspronkelijke type weggedoe-zeld wordt.

De versregels die Venantius Fortunatus, bisschop van Poitiers, schreef, toen hij de steden aan den Rijn, o.a. het toen nieuw-opbloeiende Mainz en Keulen bezocht en bewonderde, leggen vroegtijdig getuigenis af van de groote bekoring die deze vakwerkhuisen op een verwend, voor kunst gevoelig oog uitoefenden:

Weg met u, gij arduinsteenen muren! Veel
meer bekoort mij
't Huis met het houten geraamt' hier,
dit kranige werk!
Veilig beschermen voor regen en wind ons
de houten vertrekken,
Tochtige spleten duldt nergens des tim-
mermans hand.
Elders beschutten ons steenen, moeizaam te
zamen gemetseld,
Hier echter zorgen daarvoor, vriendlijk
de bosschen van 't land,
Vroolijk omringen 't gebouw in het rond
de fraaie priëelen,
Rijk door des meesters hand, sierlijk van
snijwerk voorzien.

Zijn hoogtepunt* bereikte de houtbouw
in het einde der 12de eeuw in het boeren-
en burgerwoonhuis, en tot de 17de eeuw is
het op dezelfde hoogte blijven staan. Daarna
trad de achteruitgang en het gemis van
karakter in, en tegenwoordig bouwt men
nog wel vakwerkhuisen, maar men ge-
bruikt daarbij voor de vulling baksteen en
construeert, om het behouwen er
van zoo veel mogelijk te voorkomen, de

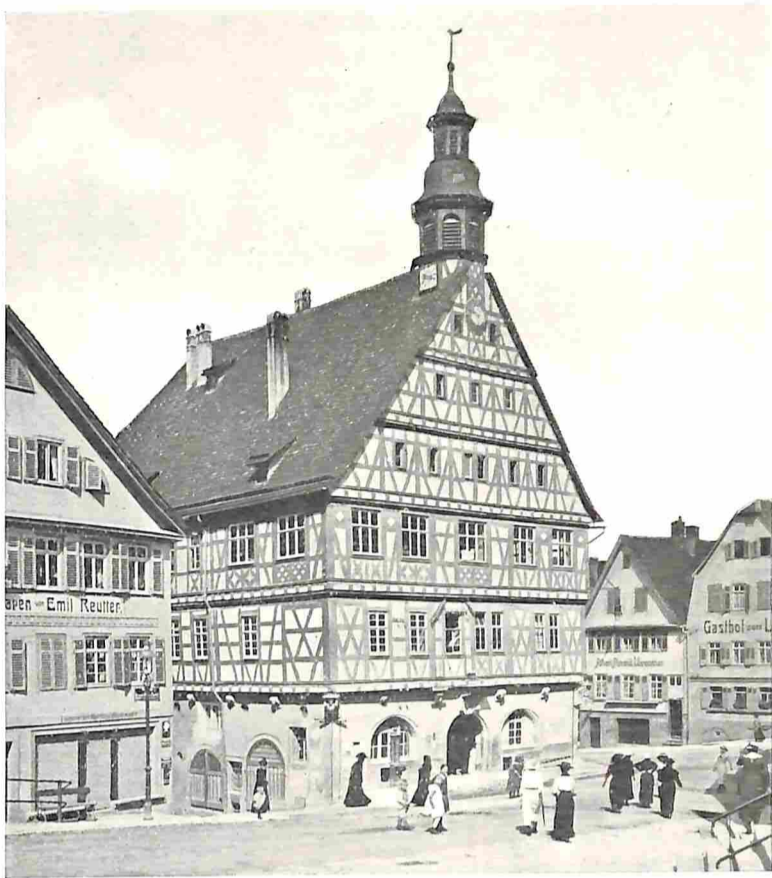

Foto Hugo Hein.

HET RAADHUIS TE BACKNAUG.

balken zoo eenvoudig mogelijk, zoodat zij met de balken van de oude mooie vakwerkhuisen niet in de verste verte vergeleken kunnen worden.

Mooie oude vakwerkhuisen zijn er ook nog in Westfalen, Hessen, Hannover en Baden; maar het Wurtembergsche huis onderscheidt zich van de huizen in Hildesheim, Wernigerode, Goslar, Halberstadt enz. hierdoor, dat zijn vakken niet met planken aangevuld worden, maar met steen en leem, en dat het, hoewel niet zoo rijk van snijwerk en versierselen voorzien, in de plaats daarvan dikwijls door zijn groote afmetingen en zijn ernstig karakter uitmunt.

Het raadhuis te *Markgröningen* is hiervan een goed voorbeeld; het is een fraai, indrukwekkend gebouw, met bijzonder harmonische vormen, dat een monumentalen indruk maakt en ongetwijfeld tot de mooiste vakwerkhuisen van Duitschland behoort.

Hetzelfde type vertoont het raadhuis te *Backnang*, dat wel eerst omstreeks 1700 is gebouwd, doch waarbij men nog geen achteruitgang kan waarnemen. Hier ziet men ook de steenen onderverdieping, die in Wurtemberg zeer algemeen is. Op-

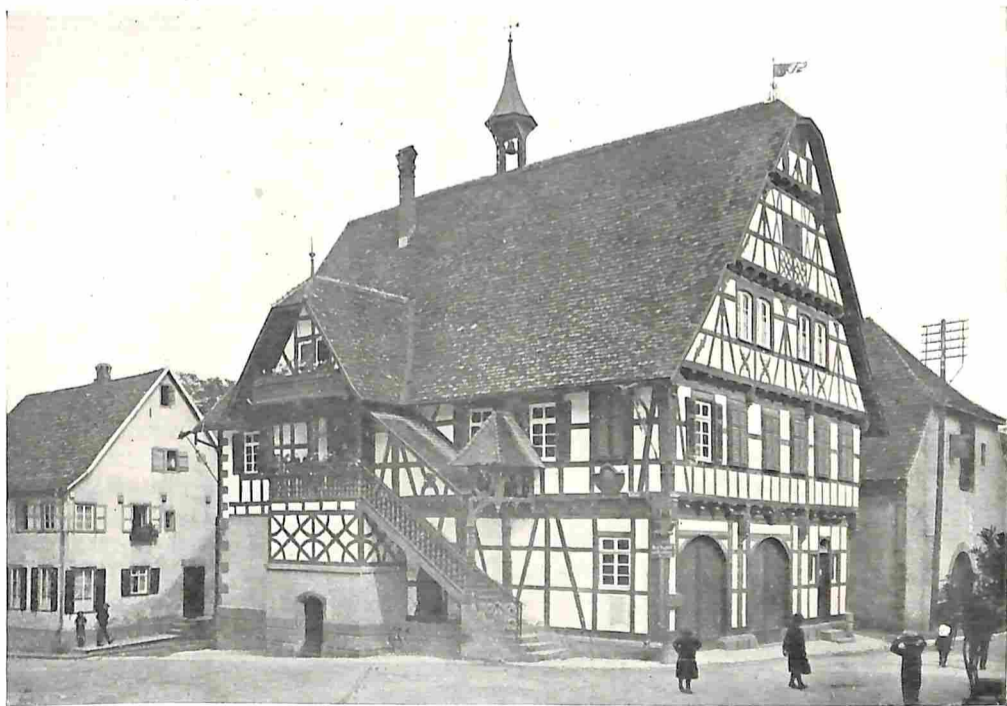

Foto Hugo Hein

HET RAADHUIS TE HOCHENDORF.

merking verdient verder de „dakruiter” die in goede harmonie tot het geheele gebouw staat.

Een geheel ander type geeft het in 1597 gebouwde raadhuis te *Hochendorf* te zien. Het is een bijzonder mooi gebouw; het bordes vertoont een eigenaardigen vorm, die een zeer aantrekkelijken en schilderachtigen indruk maakt.

Een voorbeeld van een koopmanshuis in een kleine stad uit vroeger tijd is het in 1694 gebouwde houten huis te *Kalw*. Het is nog niet lang geleden opgeknapt en maakt een zeer vriendelijken indruk, al dragen de bovenste verdiepingen het karakter van een pakhuis.

Pakhuizen voor handelswaren vindt men ook nog in Geislingen. In vroeger tijd was er te Geislingen een levendig handels- en voornamelijk doorgaand verkeer; daarvan getuigen deze huizen nog heden; een er van, een groot somber uitziend gebouw, moet een eerbiedwaardigen leeftijd hebben, daar het reeds in 1593 vernieuwd werd.

De woonhuizen voor den middenstand in de kleine steden waren vroeger zeer bescheiden; een goed voorbeeld daarvan is Schiller's geboortehuis te *Marbach*, dat vaak in beeld is gebracht.

Zeer interessant is een boerenhuis uit het jaar 1603 in *Neckarwestheim*, dat niet alleen zeer mooi vakwerk te zien geeft, maar ook eenig houtsnijwerk vertoont, dat in *Wurtemberg* zeldzaam is. Aan een huis van 't jaar 1698 in *Sindelfingen* ziet men ook eenig snijwerk; vooral opmerking aan dat huis verdient echter het inschrift, dat zich op een balk bevindt; men leest daar: „erbaut von Zimmerman Jakob Bodner von Magstatt und M. Balther Bodner von Renningen”.

Dit is bijzonder opmerkingswaardig: zoo lang het bouwen van de vakwerkhuizen nog alleen in de handen der timmerlieden was, werden de gebouwen degelijken smaakvol uitgevoerd; toen echter metselaars en schrijnwerkers aan 't woord kwamen, begon de vervlakking. De schrijnwerker in 't bijzonder bracht een krulstijl in den vakwerkbouw; allerlei mogelijke en onmogelijke krullen werden in de planken gesneden, waarbij men zich er niet van onthield, de structuur van het hout op de grofste wijze geweld aan te doen en het zoo weinig mogelijk tegen het weer bestand te doen zijn. Zoo ontstond de smalle-zaag-architectuur, waarvan we verlost moeten worden, als we den vakwerkbouw weder nieuw leven toewensen. Men moet het bouwen dezer huizen weder geheel aan den timmerman overlaten, natuurlijk, wanneer hij zich eerst met de houtbouwkunst van vroegeren tijd weder vertrouwd gemaakt heeft.

Men kan niet van vakwerkhuizen spreken, zonder melding te maken van de bewering, die men in den laatsten tijd veel hoort, dat de balken der oude huizen runen voorstellen en men op de gevels allerlei kan lezen, wat de bouwmeesters den „ingewijden” mededeelen wilden. De Germanen brachten op hun wapens, op sieraden, huisraad, voertuigen en schepen de meest verschillende geluksteekens (runen) aan, waarmee zij de schadelijke invloeden van booze geesten meenden te kunnen afweren. Het is daarom niet zoo erg gezocht, aan te nemen, dat zij zulke teekens ook op hunne huizen aangebracht hebben. Het is zeer wel mogelijk, dat bepaalde typische hoeken, waarin zich de rechte lijnen der vakhoekplanken snijden, oorspronkelijk een diepen zin hadden, welke intusschen in den loop der tijden niet meer begrepen werd, zoodat het nu slechts uit sleur overgenomen sieraden geworden zijn. Maar bepaalde geluksteekens heeft de timmerman, zooals men weet, nog langen tijd gaarne gebruikt, daar zij een beslist decoratieven indruk maken en zich in de balkconstructies zonder meer laten invoegen. In de gilden leefden vele gebruiken eeuwen lang voort, en nog heden weet ieder timmerman wat een „Mannel” is.

Overigens doet het er voor de schoonheid van de oude vakwerkhuizen niets toe, of het al dan niet „runenhuizen” zijn.

Naar het Duitsch van HUGO HEIN.

Foto Hugo Hein.

VAKWERKHUIS TE NECKARWESTHEIM.

WAPENSPREUKEN.

LIJF- en wapenspreuken, zegt Junius in zijn „Heraldiek”, zijn korte, doch kernachtige zinnen, soms woorden, welke de bedoeling of aard van den bezitter uitdrukken, bepaalde feiten in herinnering brengen of opwekken, zooals de „cri de guerre” of oorlogskreet.

Deze laatste is van zeer ouden datum en herinnert aan het riddertijdperk.

Rietstap noemt het in zijn *Armorial* „une sentence très concise, souvent le nom de famille, qui servait à rallier sous leur bannière les combattants sur le champ de bataille.”

Nog tot in de 17e eeuw werd de oorlogs- of wapenkreet door den veldheer vastgesteld en dit was noodzakelijk om elkander te herkennen, daar er nog geen uniformen bestonden, die eerst in de 18e eeuw zijn ingevoerd. De wapenkreet was dus een soort wachtwoord, waartoe waarschijnlijk ook ons Hoera! behoord zal hebben. De wapenkreet werd, evenals de wapenspreuk, op het lint of op een rol aangebracht en meestal zoo hoog mogelijk, liefst boven het helmteeken.

Lijfspreuken werden door een bepaald persoon aangenomen en waren niet erfelijk. Een wapenspreuk daarentegen, behoorde aan een geslacht en ging op de afstammelingen over. Op

zegels komen de spreuken niet vroeger voor dan in de 15e eeuw. Ze werden aangebracht in het schild of daarbuiten, op een lint, dat dan geslingerd werd om het voetstuk, waarop de schildhouders rusten of werden door deze vastgehouden in den bek, met de handen of klauwen.

Soms komen ze op de banieren los zwevende voor. Inplaats van het lint ziet men ook wel een voetstuk, waarop de spreuk gegraveerd werd. Eigenaardig, merkt Junius verder op, wordt soms de zin weergegeven, zooals in Schotland, door den distel, met de spreuk: „nemo me impune lacessit,” (niemand tergt mij ongestraft.)

Zinrijk is ook het devies der Bourbons: *Liliae non laborant neque nent*: (de leliën arbeiden niet en spinnen niet). Treffend is zeker de leus, door Louise de Coligny in haar nieuwe vaderland aangenomen: „Uw Koninkrijk kome.”

Eenige spreuken hebben overeenkomst met den naam der bezitters, zooals de Beaufort: „la vertu est un beau fort,” Nahuijs: „altijd na huis”. De Prinsen de Ligne laten ook hun naam doorschemeren in het devies: „Quocunque res cadant semper stat linea recta”: (wat er gebeuren moog, mijn weg blijft recht en dezelfde).

Hope voert een regenboog met de woorden: „ad spes non fractit”: (nochtans heb ik de hoop behouden).

Van onze groote vaderlanders noemen wij in de eerste plaats Erasmus met de kernachtige lijfspreuk „cedo nulli”: (ik wijk voor niemand), Marnix van St. Aldegonde met: „Repos ailleurs”, Oldenbarnevelt met „Tenere libertatem aut mori ante servitium”: (handhaven vrijheid, of sterven vóór slavernij); Jan de Witt „Ago quod ago”: (wat ik doe, doe ik met kracht).

Men ziet uit het bovenstaande, dat een lijfspreuk iets anders is dan een wapenspreuk. Erasmus, Spinoza en Piet Hein b.v. zullen er wel geen wapen op nagehouden hebben, maar hadden niettemin een lijfspreuk die bij gevolg niet erfelijk was.

Veelzeggend is het schoone devies van v.d. Steen: „Vilain mais sans reproche.” Dit „vilain” speelt een eigenaardige rol in heraldiek en genealogie, en komt zelfs voor in den geslachtsnaam van de Belgische burggraven de *Vilain XIII*. Hoe zij aan dien naam gekomen zijn? De legende vertelt daaromtrent het volgende. Er zou eens een ridderfeest gegeven worden, waarop veertien ridders waren genoodigd. Een van hen liet door een voetknecht, een „vilain”, zeggen, dat hij niet kon komen. Men was nu met zijn dertien, een noodlottig getal, waarmede de gastheer het feest liever

niet wilde laten beginnen. Een der gasten kwam op het denkbeeld den „vilain” tot ridder te slaan. Dit gebeurde; er waren nu 14 ridders en het feest kon doorgaan.

Of de nieuweling daaraan medegedaan heeft wordt niet vermeld, maar hij was en bleef „chevalier de Vilain Quatorze”. Op last van Lodewijk XIV, die niet gedoogde, dat een ander zijn naamcijfer voerde, moest de schrijfwijze veranderd worden en schreven de burggraven zich voortaan „de Vilain XIII”. Boven hun blazoën prijkt rechts het cijfer X, links het cijfer III in goud en daaronder: „Vilain sans reproche”.

Het Nederlandsche devies „Je maintiendrai” is eigenlijk een gedeelte van de aloude wapenspreuk van René van Chalon, Prins van Oranje, Graaf van Nassau, geb 1518 en luidde: Je maintiendrai Chalon. Zijn erfgenaam, de latere Willem de Zwijger, nam ook de wapenspreuk van René over, maar veranderde Chalon in Nassau, terwijl het huis van Oranje alleen de woorden „Je maintiendrai” behouden heeft. De spreuk komt ook voor in Frankrijk bij de families Croy en Montfort Taillant, in Engeland bij de graven van Malmsbury.

In het vereenigd Koninkrijk trekken een drietal deviezen vooral onze aandacht, ten eerste „Honny soit qui mal y pense” (schande over hem, die er kwaad van denkt), het devies der Ridders van den kouseband. Omtrent de stichting dezer orde bestaan verschillende lezingen. De waarschijnlijkste, zegt Heraldicus, is deze. Bij gelegenheid van een bal op het kasteel van Windsor omstreeks 1350, verloor de gravin van Salisbury haar linker kouseband. Koning Eduard III raapte hem op en bevestigde hem aan het been der gravin. Toen sommige hovelingen dit ongepast vonden, sprak de koning bovenstaande woorden. Daarna werd 10 Januari 1350 de Orde van den Kouseband ingesteld.

Het tweede devies: „Dieu et mon droit” is dat van Groot Britannië en van den koning van Groot Britannië. Ook omtrent den oorsprong van dit devies zijn de meeningen verschillend. Volgens sommigen zou Eduard III, bij zijne aanspraken op den Franschen troon, die woorden onder het gekwartileerde wapen van Frankrijk en Engeland hebben geplaatst. Volgens een andere lezing werd de wapenspreuk reeds gevoerd door Eduard I in 1307 en is zij van de Frankische Koningen afkomstig.

Het derde devies: „Ich dien” wordt gevoerd door den Prins van Wales. Hieromtrent zegt Dielitz ongeveer het volgende: Eduard, bijgenaamd „de Zwarte Prins”, doodde in den slag bij Crécy in 1346 koning Johan van Bohemen en ontnam hem zijn „Helmschmuck” en daarbij zijn devies, dat voortaan de wapenspreuk werd van de Prinsen van Wales.

Ik zou nog veel over dit onderwerp kunnen schrijven, maar heb slechts een greep gedaan in de honderde deviezen, voorkomende in de wapenboeken van Vorsterman van Oijen en Rietstap en in het werkje „Lijf- en wapenspreuken door Heraldicus,” waarvan ik een dankbaar gebruik gemaakt heb.

K. L. SCHAMP.

HOE DE DIEREN SPREKEN

39) DOOR WILLIAM J. LONG.

Met toestemming van den schrijver vertaald door S. CILIA STOFFEL.

PAS later, en dan ontroert het ons van groote verwondering, ontdekken we misschien de beteekenis der stilte, en van de oude mythe over een lieflijke godin der stilte; niet de doodsche stilte van een kerker die een mensch in de ooren kan donderen tot hij er doof van is of tot razernij gedreven, maar de verrukkelijke, levende stilte van de natuur, een stilte die ieder oogenblik in 't geluid van elfenklokjes kan overgaan, of in een flauwen weerklink van een melodie, alsof sterren of onzichtbare wezens heel in de verte zongen.

Deze indruk van een melodie is dikwijls geen verbeelding maar werkelijkheid, en valt te verkaren uit luchtstromingen, die langs weerklinkende holle boomen strijken, waarvan er honderden beginnen te gonzen met 't geluid van cello's en windharpen; de stilte geeft echter nog een andere ervaring, onnaspeurlijker, maar daarom niet minder werkelijk, waarvoor slechts de psycholoog het zal wagen een verklaring te geven. Eens in zoo'n vacantietijd komt er misschien een uur dat de geest, het doet er niet toe wat onze plannen of verlangens ook mogen zijn, verdiept is in iets eigens, dat nooit werd uitgesproken. Terwijl ik haastig langs het paadje ga, denk ik

misschien aan 't vangen van een forel, of 't besluipen van een reebok, of aan 't opslaan van een kamp, of aan de oplossing van een moeilijkheid in zaken; ondertusschen is mijn onderbewuste geest, die zich weinig bekommert om mijn wenschen en zorgen, druk bezig zich voorstellingen te maken van alle aantrekkelijke dingen die hij ziet — kleine stralende voorstellingen, zonnig of door wind bewogen, die weer opgeroepen zullen worden om van te genieten, lang nadat de gewichtige zaken, die me toen bezig hielden, schoon vergeten zijn.

Hier is de geschiedenis van zoo'n tafereel, stellig een weerspiegeling van de natuurlijke eigenaardigheid of eigenschap, plaats-geheugen genoemd, die sommige dieren of wilden in staat stelt elke plek te herkennen, waar hun oogen eens op gerust hebben.

Laat op een middag, jaren nadat ik mijn meertje ontdekt had, trok ik den berg over, van het verre Ragged-meer in de richting van 't meer waar ik huisde, langs een nieuwen weg. Er was geen pad, maar bij den voet van de westelijke heuvelhelling kwam ik op een ouden houtweg die den goeden kant scheen uit te leiden. Een poosje ging alles goed en vertrouwde ik het; maar toen de weg een geweldige vallei indook en het er den schijn van kreeg, dat hij dood zou loopen, volgde ik hem met steeds aangroeienden twijfel, zonder te weten waar ik de bosschen wel niet uit zou komen, of gedwongen zou kunnen zijn den nacht door te brengen. Toen ik in een kring door een moeras liep, want 'k had den weg verlaten om een elzengroep te vermijden die hem versperde, verhief een esch zijn glanzenden kruin boven een boschje met een opgewekt: „Welkom weer hier, zwerver! Waar ga je nu heen?”

Het was een verrassende begroeting op die wilde plek, die deed denken aan droomen of slaapwandelen; maar onder dien waan school een greintje werkelijkheid, dat me onmiddellijk stil deed staan. Na den heelen dag onder duizenden zwijgende boomen te zijn doorgedaan, had me er hier plotseling een iets te zeggen. En dat niet alleen, maar hij had een bekend uiterlijk, als een gelaat dat ons met een glimlach van herkenning toelacht wanneer we het ons tevergeefs trachten te herinneren. Waar, wanneer had ik dien boom vroeger gezien? Neen, onmogelijk! Ik was nog nooit in dit gedeelte van het uitgestrekte woud geweest. Toch moest ik hem ergens gezien hebben, of hij kon nu geen bekende herinnering bij me wakker roepen. Onzin! Niets dan een spel der verbeelding. Ik moet gauw verder. Zoo was mijn gedachtengang, als de kringloop van een haas; en al dien tijd was het of de esch glimlachte over mijn verwarring.

Foto Hugo Hein.

VAKWERKHUIS TE KALW.

De mensch die zoo'n wenk in den wind slaat heeft nog veel te leeren van de geheimzinnige kracht der bosschen, die grootendeels onderbewust werkt; dus ik ging zitten om eens onder een pijp raad te houden met mijzelf en den esch over die zaak. Nauwelijks was de geest onbelemmerd aan zichzelf overgelaten, of hij begon handig stukjes van een raadsel-legkaart samen te leggen; en toen de kaart af was, wist ik precies waar ik was en waar ik gauw een bekenden weg zou vinden. Acht jaren geleden had ik in een onbenut oogenblik aan mijn meertje, waar geen leven te bekennen was, een onderzoekstocht gedaan, een mijl misschien achter het veen naar het Zuiden, om niet anders te vinden dan een moerassig, woest land, zonder eenig pad of opmerkelijk kenteeken. Het was toen ik door deze woestenij trok, zonder iets bepaalds te zoeken eigenlijk, en weer naar mijn meertje terugkeerde, dat de geest een momentopneming deed van een zekeren boom en het beeld zoo zorgvuldig bewaarde, zoo nauwkeurig, dat het oorspronkelijke jaren later onmiddellijk herkend werd. Veel dergelijke esschen groeiden in die vlakke, elk met zijn glanzenden kruin en zijn grijze schacht met donkergroen mos gevlekt; wat er in dezen eenen was dat me aantrok, wat voor sierlijks uitwendig, of welke boomgeest van binnen, dat heb ik nog niet kunnen uitmaken.

Het schijnt dat er nog een onderbewust geheugen gemaakt is voor schoonheid, alleen met de vreugde die bij haar hoort, en niet zoozeer voor de nuttigheid. Toen ik op een zomermorgen naar mijn meertje keek, aandachtig, om er achter te komen wat zooveel herten naar zijn oevers lokte, koos de geest zich klaarblijkelijk zijn eigen oogenblik uit, om een volmaakt beeld op te vangen, een meesterstuk, dat in zijn boschachtige omljsting voor altijd aan mijn geestesmuur zal hangen. De hemel was verwonderlijk helder, het water danste, de lucht was doortrokken met den reuk van veen en lieflijk geurend gras. De herten bleven lang uit dien morgen en ondertussen roerde er zich niets van beteekenis bij mijn meertje; maar de schitterende libellen, die aan buigende riethalmen zich in evenwicht hielden, of het broedsel wilde eenden, die te voorschijn kwamen dobberen uit een verborgen veentje als kwajongens, of zelfs het vlak van het meertje zelf, zooals het verhelderde onder een glanzenden zonnestraal, of verduisterde van een voorbijtrekkende wolk, of tot een lach vertrok bij de aanraking van een windzucht, schonken voldoening genoeg. Plotseling werden al deze aardige kleinigheden weggevaagd, toen er een struik beefde en weer stil werd op den oever aan den overkant.

Den heelen morgen hadden er struiken getrild en den zilverachtigen kant van hun bladen met elke bries laten zien; maar nu getuigde hun beweging van leven, en hun getuigenis was waar, want van onder de bewogen boschbesstruiken kwamen een beer, een en al waakzaamheid, in de open lucht staan. Het voorste gedeelte van zijn lichaam was opgeheven toen hij zijn voorpooten op een graspol plantte; zijn zware kop stak hij naar voren, terwijl hij met zijn kortzichtige oogen in de verte trachtte door te dringen. Hij was niet achterdochtig, geen zier; zijn neus bleef pal rechtuit gericht, als die van een staanden hond, in plaats van op en neer te gaan, zooals een beer doet wanneer hij heimelijk een bericht uit de lucht tracht op te vangen. Een oogenblik hield hij zich zoo op: een ebbenhouten beeld tegen het vuurroode mos; toen sprong hij met verrassende vaardigheid over een drijvend veeneilandje heen en kwam met zijn gemakkelijken, schuifelenden gang om een bocht van den oever. Tegenover me ging hij zitten om zijn neus in de lucht te steken, terwijl hij zijn kop draaide bij 't volgen der beweging van iets boven zich, dat ik niet kon zien — een wesp misschien, of een lastige vlieg die hem maar om de ooren bleef zoemen. Twee keer sloeg hij snel met een voorpoot, maar miste klaarblijkelijk het levendige ding boven zich; want hij sprong op, schoot wild vooruit en tolde rond op zijn teenen. Toen ging hij bezadigd weer tot zijn platvoet-geschuifel over en verdween in een groep

lariksen, die een deur voor hem leken open te doen bij zijn nadering.

Voor mij werd die kleine vertooning nooit herhaald, ofschoon ik er menigmaal een andere zag op betrokken of zonnige dagen; en den laatsten keer dat ik mijn meertje opzocht, vond ik het droevig veranderd, zijn schoonheid verdwenen, zijn oevers overstroomd, zijn groene boomen stijf en dood. Zonder dat ik het echter wist, had de geest zijn opneming gedaan, en altijd zie ik mijn meertje als op dien volmaakten dag, gevat in wazig-groene lariksen en vuurrood veen. Weer verandert zijn rustig oppervlak, als een menschelijk gezicht bij prettige gedachten, en er over komt tot mij de reuk van zoetgeurend gras. De zonnescijn verheldert het, de wolken verduisteren het; schitterende waterjuffers spelen tusschen zijn buigende riethalmen; hetzelfde broedsel eendjes glijdt in en uit van drijvend veeneilandje tot grazig veeneilandje; en voor goed gaat de beer, groot en glanzend zwart, schuifelend langs den oever aan den overkant.

XII. LORKEBOOMEN EN HERTEN.

Een der bekoringen van mijn meertje, in haar teerheid meer te voelen dan te zien, was iets geheimzinnigs, dat er maar zelden niet rondwaarde. In elk meer van de wildernis schuilt het een of andere geheimenis, waarvan wij niet verwachten moeten dat wij het doorgronden zullen — een besef van onmetelijke jaren, van een oertijd met zonderlinge onbehouden wezens, dood en vergaan, die vóór den morgenstond der menschheid langs die oevers dwaalden; maar aan dit meertje met zijn zonnige water en

open oevers was 't geheimzinnige altijd aardig, en soms werkte het op de verbeelding: rustte hier misschien een uiteinde van den „boog in de wolken“?

Ofschoon klein genoeg om me 't gevoel van eigendom te geven (men kan nooit 't gevoel hebben van een groot meer te bezitten of iets anders dat een grootschen of machtigen indruk maakt), had mijn meertje een ondeugende manier van te doen alsof het een geheim verborg, wanneer ik mij 't meest op mijn gemak voelde; het deed alsof het me, wanneer het

wilde, een veel mooier tafereel kon laten zien dan dat waar ik naar keek. Het had ongeveer den vorm van een reusachtigen bril, door twee verbredingen die helder fonkelden, met een nauwen band van donkerder water er tusschen, en door zijn bochtige oevers of de lorkeboomen die er tusschen kwamen kon men nooit het geheel overzien van welke plaats ook. Evenals oogen de wisselende uitdrukking van wat er in hen omgaat aan luimen en gedachten soms onder een bril verbergen, was het zoo vaak alsof het iets achterhield, iets dat het niet wou laten zien of men moest er naar zoeken. Nadat ik een poosje toegekeken had van een mooi of rustig plekje, begon ik 't gevoel te krijgen, of me te verbeelden, dat er ergens aan de andere helft van het meertje een vertooning gehouden werd; en ofschoon ik me eerst tegen dat gevoel verzette, kroop ik toch vroeger of later door het scherm van lariksen om te zien of het waar was.

Aan alle kanten van het meertje, op één na, waar een met naaldhout begroeide oever fluweelige schaduwen vormde doorwerkt met plekken hemelblauw, waren de boorden dik met mos begroeid, dat midden in den zomer prachtig begon te tinten. Naarmate het jaargetij afnam werden de kleuren warmer, tot het spiegelende water op het stil glanzend middenstuk leek van een schitterend Oostersch tapijt. Langs de boorden van dit tapijt stonden onregelmatig — als een ruige franje — groepen lariksen, kleine elfachtige lariksjes, die hun kroon van naalden niet droegen als andere boomen ze torsen, zwaar, maar als een drijvend mist of nevel van zedig groen. Ze schenen als de dames uit Nieuw-Engeland van een vorige eeuw alle een kostbare kanten sjaal te dragen, die iets bevalligs gaf aan hun rasechte deftigheid.

(Wordt vervolgd)

Foto Keijser.

NOG EEN AARDIGSCHAPENTAFREELTJE OP TEXEL.